

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 369-399.
Geliş Tarihi-Received: 19.02.2024
Kabul Tarihi-Accepted: 26.03.2024
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1439909

Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitaplarına Dair Bir İnceleme*

An Examination of Gülten Dayıoğlu's Travel Books

Mustafa Burak TÜRKİYILMAZ**
Bülent ARI***
Aybala ARI****

Öz

Çocuk edebiyatı ülkemizde Cumhuriyet dönemi sonrası daha fazla önem gösterilen ve son dönemlerde bu yönde edebi eserlerin sayısında ve niteliğinde artış olan bir alandır. Çocuk edebiyatı eserlerinde çocukların bilişsel ve duygusal özellikleri ile dil becerilerinin göz önüne alındığı bir yaklaşım sergilenmelidir. Çocuk edebiyatına yönelik nitelikli ürünler, çocukların dil becerilerine yönelik gelişimlerini olumlu yönde etkilediği gibi kişilik gelişimine de katkı sağlamaktadır. Gezi kitapları da çocuk edebiyatı içinde yer alan önemli edebi türlerden biridir. Gülten Dayıoğlu bu alanda çok sayıda eser vermiş önemli yazarlar arasındadır. Bu çalışmada Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında farklı ülkelerin ve kültürlerin çocuklara tanıtılmasına yönelik bilgilerin ve bu eserlerde Türkiye'ye ve Türk kültürüne ait unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış ve Gülten Dayıoğlu'nun 11 gezi kitabı araştırmaya dâhil edilmiştir. Verilerin analizinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda gezi kitaplarında ilgili bölgenin tanıtımına yönelik bilgiler bakımından "şehrin tanıtımı" kategorisi en fazla bilgi verilen kategoridir. Kültürel unsurlar açısından ise bölgenin tarihi yapı ve mimarisine yönelik bilgilerin en fazla sayıda yer verilen kategori olduğu görülmüştür. İlgili bölgenin tanıtılması bakımından incelenen kitaplarda Türkiye'ye ait en fazla bilginin verildiği kategori "şehrin tanıtımı" kategorisi olmuştur. Türk kültürüne ait unsurların aktarımı bakımından ise "yaşam biçimi" kategorisinde en fazla sayıda bilginin bulunduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmanın örneklem grubu içinde yer alan gezi kitaplarında Türkçe' de yer alan atasözleri ve deyimler ile Türk Edebiyatı'na yönelik farklı metin türlerine de yer verildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gülten Dayıoğlu, gezi kitapları, kültür.

* - Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

- Araştırma katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülmediği; deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla insan ya da hayvan kullanılmadığı; klinik çalışma olmadığı; kişisel verileri içermediğinden etik kurul onayı alınmamıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: mburakturkyilmaz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2712-2273.

*** Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: bulentari01@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7807-366X.

**** Öğretmen, Osman Ötken Anadolu Lisesi, e-posta: aybalari.aa@gmail.com, ORCID:0009-0009-1914-1544.

Abstract

Children's literature is an field that has become more important in Turkey after the republican period. Recently, there has been an increase in the number and quality of these literary works. Children's cognitive and emotional characteristics and language skills should be taken into consideration in children's literature works. Qualified products for children's literature positively affect the development of children's language skills and It contributes to personality development. Travel books are one of the important literary genres in children's literature. Gülten Dayıoğlu is among the important writers who have produced many works in this field. In this study, it is aimed to determine the information about introducing different countries and cultures and characteristics of Turkey and Turkish culture to children in Gülten Dayıoğlu's travel books. The research is a qualitative study and document analysis was used as the data collection method. Criterion sampling method was used in the study and 11 travel books by Gülten Dayıoğlu were included in the research. Content analysis method was used to analyze the data. As a result of the research, it was determined that the theme of city promotion was mostly included in travel books. In terms of cultural elements, it was determined that the most information was given about the historical structure and architecture of the region. The theme of introducing the most cities in Turkey is included in travel books. It was determined that the most information about Turkish culture was given on the theme of lifestyle. In addition, it was determined that the travel books of the research also included elements of the Turkish language and products related to Turkish Literature.

Keywords: Gülten Dayıoğlu, travel books, culture.

Giriş

Çocukluk kavramı farklı disiplinler doğrultusunda fizyolojik açıdan, zihinsel açıdan, sosyolojik açıdan ve hukuki açıdan değerlendirildiğinde farklı yaş ve dönem sınırları ile birlikte farklı tanımlamalarla ifade edilebilmektedir. Öktem (2012, s. 5), çocuk olgusunun kültürel bir yönünün bulunduğunu ve çocuğa dair tek ve genel bir tanım yapılamayacağını belirtmektedir. Erdiller vd. (2018, s. 287) çocukluğu, yetişkinlikten ayıran kendine has özelliklere sahip olan bir dönem olarak nitelendirmiştir. Çocukluk dönemi, bireyin farklı yönlerden gelişiminde önemli olan ve bebekliğin ardından yaşanan bir geçiş dönemidir (Çoban, 2022, s. 64). Çocuk, ait olduğu medeniyetin mirasçısı ve şekillendiricisi konumundadır. Bu bakımdan milletlerin geleceğini belirleyecek en önemli etmen olarak görülmektedir. Çocukların sağlıklı kişilik gelişimine sahip olması, toplumların özellikle üzerinde durduğu önemli konular arasında yer almaktadır. Kitap, çocuğun kişilik gelişiminde aile, okul, öğretmen gibi etmenlerin yanında önemli role sahip olan unsurlardan biridir (Akdağ, 2022, s. 404). Çocuğun bu dönemde edindiği her türlü bilgi ve donanım ileriki dönemde kişilik gelişimini oluşturacağı için bu dönemin verimli bir şekilde geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunu sağlayacak en önemli şeylerden biri de okumadır (Çiftçi, 2013, s. 126).

Çocukların okuma ihtiyaçlarını gidermede başta gelen ürünlerden biri de edebi eserlerdir. Edebi eserler çocukların düşünce dünyasını beslemekte, kültürel ve sanatsal gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Akdağ, 2022: 404). Bu bakımdan çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların kendisini ve çevresini daha iyi tanıyabilmesine ve değerlendirebilmesine olanak sağlayan edebi ürünlerdir. Temizyürek vd. (2016, s. 19) çocuk edebiyatını, "çocuğun hayal dünyasına hitap eden, üstün nitelikleri olan, estetik bir boyut taşıyan, kelime hazinesine uygun, ana dilini geliştirebilecek özellikte, ulusal ve evrensel değerleri içeren, psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayan, severek dinlediği/okuduğu, zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsulleri" olarak tanımlamaktadır. Çocuk edebiyatında en fazla öne çıkan noktanın "çocuğa görelilik" kavramı olduğu görülmektedir (Gökçe ve Sis, 2011, s. 1926; Çiftçi, 2013, s. 126; Balta, 2019, s. 467). Çocuğa görelilik kavramı, "bir eserin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını gözetken konuları işleme, onların yaş dönemlerine göre değişen özelliklerini dikkate alma, biçimsel niteliklerde olma, çocukların kolaylıkla anlayabilecekleri dil ve anlatım tarzını barındırma, böylelikle onlara duygu ve düşünce yönünden katkı sağlama özelliklerini taşıması" şeklinde

tanımlanmaktadır (Sezer, 2020, s. 348). Kuru ve Ünlü Kuru (2022, s. 58) bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun dil becerisini geliştiren, hayal dünyasını zenginleştiren, onlara olumlu değerlerin aktarılmasına katkı sağlayan ve eğlendiren nitelikte eserler olması gerektiğini vurgulamıştır.

Nitelikli örneklerinin çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek çocuk edebiyatı türlerinden biri de gezi kitaplarıdır. “Gezi yazısı gezilen yerlerde görülen maddi ve manevi özellikleri, belli bir edebi usule uygun anlatan düz yazı türüdür” (Maden, 2008, s. 156). Gezi yazılarının tarihine baktığımızda bugünkü tanımına ve niteliğine tam olarak uygun olmasa da farklı milletlerden birçok gezgin, elçi, şair ve yazarın gezip gördükleri yerleri anlatan eserleri ile birlikte uzun bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir (Canata, 2012, s. 612). Ancak günümüzde gezi kitaplarının niteliklerine uygun eserlerin geçmişinin daha kısa olduğu ifade edilebilir. Türk Edebiyatında Türk olup da kendi ülkesiyle ilgili gezi yazıları kaleme alan ilk kişi Evliya Çelebi’dir. Bunun dışında Tanzimat öncesinde yazınsal anlamda gezi yazısına pek rastlanmamakta ve bu edebi tür Tanzimat Edebiyatıyla birlikte gelişen edebi türler arasında yer almaktadır. Cumhuriyet döneminde birçok aydın ve edebiyatçı tarafından bu türde eserler kaleme alındığı görülmektedir (Kıbrıs, 2016, s. 262-263).

Gezi yazıları, çocuğun kültürel bakış açısı kazanmasını sağlaması işleviyle eğitim-öğretim sürecinin de vazgeçilmez unsurlarından biridir (Yalçın ve Aytaş, 2017, s. 262). Gezi yazıları, çocuğa anlama, anlatma, yorumlama gibi dil becerilerini kazandırmakla birlikte onlara okuma kültürü kazandırmada da önemli bir işleve sahiptir (Tekşan vd., 2019, s. 370). Aynı zamanda Gündüz ve Şimşek (2019, s. 59), çocuğun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitimde sınıf seviyelerine göre çocuklara hitap eden edebi türler sınıflandırmasında 4., 5. ve 7. sınıflarda gezi yazısı türündeki edebi eserlere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda gezi yazısı türündeki eserler çocukların eğitim-öğretim süreçlerinde etkili olan edebi ürünlerdir.

Gülten Dayıoğlu, Türkiye’de çocuk edebiyatında önde gelen isimlerden biri olup öykü, roman, bilim kurgu ve gezi yazısı türünde çok sayıda eser vermiş bir yazardır. Çocuk edebiyatı alanında 1990’lı yıllardan itibaren yazılan eser sayısının arttığı, özellikle 2000’li yıllarda bu alanda nitelikli yayınlar kaleme alındığı görülmektedir (Sınar Uğurlu, 2015, s. 300). Çocuk edebiyatı alanında gezi yazılarına yönelik durum da buna paraleldir. Gülten Dayıoğlu, “Gerçekten, ‘Gezi türü’ kitapların dünya edebiyatında önemli bir yeri vardır. Ülkemizde henüz özellikle çocuk ve gençlik kesimi için özgün ve taze izlenimlerle örülmüş, gezi kitapları yok.” ifadeleri ile bu eksikliği dile getirmiştir (Dayıoğlu, 2023, s. 7). Gülten Dayıoğlu, kaleme aldığı 11 gezi kitabı ile bu türde önemli isimler arasında yer almaktadır. Öğretmen olması sebebi ile yazar, çocukların gelişimsel ve psikolojik olarak geçirdikleri süreçler hakkında bilgi ve deneyim sahibidir. Bu durum eserlerinin kurgusuna ve diline de yansımıştır (Kürüm, 2020, s. y).

Çocuk edebiyatı alanında önemli türlerden biri olan gezi kitapları, çocukların farklı coğrafyaları ve ülkeleri tanımalarına, kendi kültürlerini öğrenerek gelecek kuşağa yönelik kültür aktarımına katkı sağlamalarına ve farklı milletlerin kültürleri hakkında bilgi sahibi olmaları ile evrensel bir farkındalık kazanmalarına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte dil becerilerinin gelişimine katkı sağlaması yönüyle eğitimin önemli bir parçası olarak görülebilmektedir. Bu bakımdan çocuk edebiyatına yönelik gezi kitaplarının farklı bileşenler ve değişkenler açısından incelenmesi önem taşımaktadır.

Edebi eserler, çocukların Türk toplumu ve farklı toplumların kültürleri hakkında farkındalık geliştirmelerinde etkilidir. Bundan dolayı çocuk edebiyatına dair eserlerin, çocukların Türkiye ve diğer ülkeler hakkında bilgi sahibi olmasına ve bu toplumların kültürlerine yönelik farkındalık geliştirmelerine imkân tanıyacak nitelikte eserler olması

gerekmektedir. MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışlar, "Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları" başlığıyla ele alınmıştır. "Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları"nda ifade edilen "millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi" ve "Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması" ifadeleri bu amaçlar arasında yer almaktadır (MEB, 2019, s. 8). Çocuk edebiyatına ait ürünlerin bu ölçütler kapsamında incelenmesi, çocuklara önerilebilecek eserler hakkında fikir sahibi olunmasını sağlayacaktır. Bu alanda çok sayıda esere sahip olan Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarının belirtilen ölçütler kapsamında incelenmediği görülmüştür. Bundan dolayı bu araştırmanın alana katkı sağlayabilecek bir araştırma olacağı düşünölmektedir.

Bu araştırmada Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında, gezi kitabına konu olan ölkelerin ve Türkiye'nin tanıtımı ile kültürel özellikleri bakımından yer alan ifadelerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte çalışmaya dâhil edilen gezi kitaplarının Türkçe' de yer alan atasözleri, açıklanan veya vurgulanan deyimler ve Türk Edebiyatı'ndan içerdiği örnekler bakımından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında yer alan bölgelerin tanıtımına yönelik bilgilerin dağılımı nasıldır?
2. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında yer alan bölgelere ait kültürel unsurların dağılımı nasıldır?
3. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türkiye'nin tanıtımına yönelik bilgilerin dağılımı nasıldır?
4. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türkiye'ye ait kültürel unsurların dağılımı nasıldır?
5. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında atasözleri ile açıklanan deyimlerin dağılımları nasıldır?
6. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türk Edebiyatı'na ait farklı metin türlerine yönelik bulguların dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarındaki bölgeler ile Türkiye'nin tanıtımının ve kültürel özelliklerinin incelendiği bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma bir durumun ya da olayın yeterli ölçüde ayrıntılı çalışılması ve önceden keşfedilmiş ilişkilerin sınırlı bir çerçeve içinde anlaşılmasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 63). Nitel araştırmalarda çalışılan probleme ilişkin toplanmış olan verilerin, bilimsel sonuçların tüm zenginliği ve derinliği içinde sunulması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 70). Nitel yöntemler derin ve ayrıntılı konularda çalışmaya imkân verir. Araştırmada elde edilen verilerin analizleri için önceden belirlenmiş bir sınırlandırma olmaksızın alan çalışması yapılması mümkündür. Bu durum nitel araştırmanın, derinliğini, açıklığını ve detaycılığını desteklemektedir (Patton, 2014, s. 14).

Örneklem

Bu araştırmada örneklem belirleme yöntemi olarak ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme içinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi, gözlem

birimleri belirli niteliklere sahip olan kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumların örneklem için belirlenen ölçütleri karşılamasına dayanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016, s. 92). Bu örnekleme yönteminde öne çıkan unsur, seçilecek durumların bilgi verme bakımından zengin olmasıdır. Ölçüt örnekleme yöntemi, önceden belirlenmiş ölçütlerin karakteristik özelliklerini gösteren verilerdeki araştırılacak durumların derinlemesine analiz edilmesini sağlamaktadır (Patton, 2014, s. 238). Bu çalışmada belirlenen ölçüt kapsamında Gülten Dayıoğlu'nun 11 gezi kitabı örneklem grubuna dâhil edilmiştir. Çalışmada örneklem grubunda yer alan kitaplar ve bu kitaplara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklem Grubunda Yer Alan Gezi Kitaplarına Ait Bilgiler

Kitabın Adı	Yayınevi	Yayın Yılı	Sayfa sayısı
Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2020 (14. Basım)	93
Mısır'a Yolculuk	Yapı Kredi Yayınları	2023 (26. Baskı)	67
Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2020 (15. Basım)	57
Kenya'ya Yolculuk	Yapı Kredi Yayınları	2023 (16. Baskı)	60
Okyanuslar Ötesine Yolculuk	Yapı Kredi Yayınları	2023 (34. Baskı)	111
Kafdağı'nın Ardına Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2021 (29. Basım)	171
Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2019 (13. Basım)	108
Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi	Yapı Kredi Yayınları	2023 (18. Baskı)	160
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2019 (9. Basım)	224
Meksika'ya Yolculuk	Yapı Kredi Yayınları	2020 (16. Baskı)	148
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk	Altın Kitaplar Yayınevi	2018 (7. Basım)	239

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013, s. 45) nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinden faydalandığını ifade etmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Araştırmaya ilişkin veriler Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarından elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenmiş olan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde elde edilen verilerin etkili bir şekilde ortaya konulabilmesi amacıyla doğrudan alıntılara sık yer verilir. Bu analiz yönteminde amaç, elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde ortaya koymaktır. Betimsel analiz yönteminde veri analizi için oluşturulan çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği belirlenir. Daha önce oluşturulan çerçeveye göre düzenlenen veriler tanımlanarak gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacı tarafından elde edilen olgulara ilişkin yorumların gerçek durumu yansıtmasına dayanmaktadır. Bu durum elde edilen bulguların, daha önce oluşturulan kuramsal çerçeve ile uygun olma durumunu içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 291). Bu amaçla verilerin analizinde kullanılacak ölçütler için alan yazındaki çalışmalar incelenmiştir (Küçük, 2007; Eskimen, 2015; Şengül, 2018; Tekşan vd, 2019; Kaya, 2023). Bu çalışmalar doğrultusunda Türkçe Eğitimi alanında uzman olan 3 kişinin uzman görüşü doğrultusunda ilgili ölçütlere son şekli verilmiştir. Örneklem gurubunda yer alan dokümanlar, gezi kitaplarında ilgili bölgenin tanıtımı ve ilgili bölgeye ait kültürel unsurlar kapsamında incelenmiştir. "Bölgenin tanıtımına yönelik bilgiler" temasında ilgili bölgeye yönelik iklim, hayvan toplulukları, bitki örtüsü, ekonomik yapı ve geçim kaynakları, ülkenin tarihi, şehrin tanıtımı, coğrafi yapı, bölgeye ait etnik unsurlar ve bölgede yaşayan insanların fiziksel özelliklerine yer verilmiştir. "Bölgeye ait kültürel unsurlar" teması ise yemek kültürü, tarihi yapılar ve mimari, gelenek ve görenekler, yaşam biçimi, bölgeye ait bireylerin kişilik özellikleri, giyim, inanç ve sanat kategorilerinden oluşmaktadır. İnanç kategorisinde bölgedeki insanların mensup oldukları dinlere ait bilgiler ve uygulamalar yer alırken, gelenek ve görenekler kategorisinde insanların inanç sistemi dışında sergiledikleri kültürel davranışlar ve uygulamalar göz önünde bulundurulmuştur. Aynı zamanda kültürel yapının bölgedeki insanların kişilik özelliklerini belirlemede önemli bir faktör olması bakımından bölgede yaşayan insanların kişilik özellikleri de "kültürel unsurlar" temasında ele alınmıştır. Çalışmanın geçerliğini artırma adına kategorilere ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmaya birden fazla araştırmacının katılması ile verilerin toplanması, analizlerin yapılması ve sonuçlara ulaşılması aşamalarında, araştırmacılar arasındaki uzlaşma noktalarının belirlenmesi nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlama yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 297). Bu amaçla araştırmada veriler iki araştırmacı tarafından analiz edilmiştir ve analiz sonuçlarının tutarlılığı hesaplanmıştır. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) şu formülü kullanılmıştır: Güvenilirlik Katsayısı = Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı ÷ (Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu ya da terim sayısı + Üzerinde görüş birliği sağlanan konu ya da terim sayısı). Yapılan hesaplama elde edilen sonucun en az .70 düzeyinde olması beklenmektedir (Miles & Huberman, 1994, s. 64).

İki araştırmacının elde ettiği analizler sonucunda; gezi kitabına konu olan bölgenin tanıtımına yönelik tutarlık katsayısı .94, ilgili bölgenin kültürel unsurlarına yönelik tutarlık katsayısı .92, Türkiye'nin tanıtılmasına yönelik bilgilere ilişkin tutarlık katsayısı .88, Türk kültürüne ait bilgilere ilişkin tutarlık katsayısı .86, Türkçe' de yer alan atasözleri ve deyimler ile Türk Edebiyatı'na yönelik farklı metin türlerine ilişkin bilgilere ait tutarlık katsayısı ise .88 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Yapılan çalışmada örneklem grubunda yer alan gezi kitapları; gezi kitabına konu olan bölgenin tanıtımına yönelik bilgiler, bölgeye ait kültürel unsurlar, Türkiye'nin tanıtımına ve Türk kültürüne ilişkin bilgiler ile Türk Dili'ne ve Türk Edebiyatı'na yönelik içerdiği unsurlar bakımından incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt araştırma sorularına yönelik bulgular tablolar halinde açıklanmıştır.

Tablo 2. Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitaplarında Yer Alan Bölgelerin Tanıtımına Yönelik Bilgilerin Dağılımı

Kitaplar	İklim	Hayvan Toplulukları	Bitki Örtüsü	Ekonomik yapı ve geçim kaynakları	Ülkenin tarihi	Şehrin tanıtımı	Coğrafi yapı	Etnik yapı	Fiziksel Özellikler	TOPLAM
Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk	4 (Sn:9, 15, 56, 58)	3 (Sn:13, 49, 91)	1 (Sn:17)	5 (Sn:13, 17, 20, 27, 58)	2 (Sn:25, 37)	16 (Sn:10, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 37, 58, 59, 69, 71, 80, 81, 83)	4 (Sn:8, 17, 51, 81)		4 (Sn:5, 15, 19, 42)	39
Mısır'a Yolculuk	1 (Sn:11)	5 (Sn:14, 15, 17, 19, 46)	2 (Sn:14, 54)	5 (Sn:9, 10, 24, 25, 46)	6 (Sn:15, 20, 23, 24, 28, 36)	4 (Sn:10, 11, 50, 55)	4 (Sn:9, 10, 28, 36)		1 (Sn:11)	28
Kangurular Ülkesi Avustralya 'ya Yolculuk	5 (Sn:12, 16, 22, 31, 32)	6 (Sn:22, 24, 32, 38, 53, 54)	4 (Sn:2, 31, 34, 51)	3 (Sn:36, 49, 50)	5 (Sn:13, 14, 17, 23, 35)	10 (Sn:16, 20, 21, 23, 27, 36, 44, 46, 53, 55)	6 (Sn:17, 19, 26, 31, 51, 52)			39
Kenya'ya Yolculuk	4 (Sn:20, 23, 28, 32)	26 (Sn:8, 9, 11, 12, 13, 14, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 37, 41, 42, 44, 45, 49)	11 (Sn:8, 11, 12, 19, 32, 36, 39, 40, 42, 43)	3 (Sn:14, 15, 21)	1 (Sn:47)	3 (Sn:46, 47, 49)	9 (Sn:8, 9, 22, 35, 39, 41, 42, 44, 45)	1 (Sn:13)		58
Okyanuslar Ötesine Yolculuk	3 (Sn:8, 22, 82)	7 (Sn:9, 10, 27, 39, 46, 76, 77)	10 (Sn:9, 22, 30, 33, 37, 70, 76, 80, 84, 90)	13 (Sn:22, 23, 33, 38, 40, 46, 52, 53, 56, 59, 83, 85, 90)	8 (Sn:23, 31, 32, 35, 43, 49, 67, 80)	17 (Sn:7, 8, 15, 22, 27, 32, 40, 46, 56, 69, 70, 79, 80, 81, 82, 83, 89)	12 (Sn:8, 31, 37, 45, 58, 59, 62, 68, 70, 79, 80, 81)	3 (Sn:23, 35, 69)	2 (Sn:83, 88)	75

Kafdağı'nı n Ardına Yolculuk	6 (Sn:2 3, 25, 43, 96, 157, 165)	2 (Sn:29, 51)	3 (Sn:2 0, 50, 51)	21 (Sn:24, 28, 31, 39, 43, 49, 50, 52, 57, 61, 64, 65, 67, 98, 111, 148, 155, 156, 161, 162, 169)	2 (Sn:42 , 169)	10 (Sn:24 , 25, 28, 78, 81, 85, 91, 154, 154, 163)	5 (Sn:20 , 49, 70, 72, 107)	3 (Sn:2 4, 46, 155)		52
Bambaşka Bir Ülke Amerika'y a Yolculuk	1 (Sn:6 5)	8 (Sn:57, 65, 68, 69, 70, 76, 77, 78)	3 (Sn:5 7, 62, 87)	8 (Sn:8, 16, 38, 46(e), 55, 56, 73, 101)	3 (Sn:52 , 55, 95)	15 (Sn:6, 15, 16, 17, 21, 49, 53, 56, 63, 64, 66, 95, 96, 97, 98)	3 (Sn:15 , 46, 56)	3 (Sn:8 , 16, 100)	1 (Sn:50)	45
Hindistan' a Yolculuk ve Nepal Gezisi	7 (Sn:1 1, 13, 14, 26, 107, 135, 160)	7 (Sn:19, 42, 56, 93, 145, 148, 253)	1 (Sn: 153)	21 (Sn:17, 19, 20, 26, 30, 31, 43, 44, 55, 67, 98, 99, 103, 117, 121, 133, 134, 135, 144, 151, 155)	9 (Sn:9, 14, 26, 49, 51, 72, 76, 81, 133)	29 (Sn:11 , 13, 15, 16, 17, 20, 25, 28, 44, 50, 51, 52, 53, 64, 83, 95, 96, 100, 118, 119, 121, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 136, 153)	10 (Sn:12 5, 126, 127, 135, 144, 146, 150, 151, 152, 160)	3 (Sn:3 0, 39, 74)	2 (Sn:27, 31)	89
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk	12 (Sn:1 6, 48, 59, 108, 111, 119, 121, 158, 176,	10 (Sn:32, 33, 34, 44, 45, 57, 61, 63, 105, 162)	25 (Sn:1 4, 32, 34, 45, 50, 61, 64, 107, 111,	35 (Sn:14, 22, 36, 44, 47, 48, 56, 57, 60, 68, 70, 71, 72, 76, 78, 95, 96,	24 (Sn:21 , 33, 34, 35, 45, 49, 51, 52, 56, 94, 106, 108, 117,	26 (Sn:14 , 15, 21, 31, 55, 58, 71, 72, 94, 95, 104, 110,	28 (Sn:14 , 23, 32, 33, 34, 44, 56, 57, 63,	5 (Sn:3 3, 59, 121, 146, 156)	5 (Sn:50, 69, 104, 133, 206)	170

	187, 194, 195)	133, 154, 156, 158, 159, 161, 163, 165, 166, 169, 175, 177, 181, 182, 192, 193)	105, 110, 111, 113, 118, 135, 152, 161, 164, 176, 184, 187, 188, 195, 196, 202, 204, 205)	146, 147, 148, 149, 150, 155, 157, 174, 190- 191- 192)	111, 121, 122, 145, 156, 158, 169, 170, 175, 178, 195, 199)	108, 114, 121, 154, 159, 167, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 183, 186, 193, 194, 200, 201, 207)				
Meksika'y a Yolculuk	5 (Sn:5 0, 65, 70, 80, 94)	7 (Sn:66, 72, 73, 85, 92, 96, 98)	12 (Sn:4 4, 52, 65, 67, 70, 72, 76, 79, 81, 91, 101, 102)	21 (Sn:30(e) , 31, 41(e), 50, 51(e), 54, 55, 61, 65, 66, 68, 70, 93, 103(e), 104(e), 106(e), 116, 131, 136, 137, 139)	8 (Sn:23 , 24, 25, 59, 62, 103, 113, 122)	15 (Sn:23 , 27, 31, 49, 65, 67, 68, 70, 71, 76, 86, 90, 92, 93, 136)	13 (Sn:18 , 29, 30, 50, 66, 72, 75, 76, 80, 86, 92, 94, 103)	1 (Sn:9 5)	2 (Sn:46, 95)	84
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya' ya Yolculuk	10 (Sn:5 , 34, 71, 78, 91, 141, 169, 170, 203, 216)	21 (Sn:30, 114, 120, 121, 122, 124, 127, 131, 135, 155, 157, 166, 174, 176, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 206)	6 (Sn:2 8, 37, 141, 171, 202, 204)	18 (Sn:33, 36, 38, 60, 63, 71, 90, 91, 92, 97, 189, 191, 199, 204, 207, 209, 222, 231)	23 (Sn:37 , 38, 62, 79, 83, 89, 92, 94, 114, 115, 120, 124, 125, 133, 160, 165, 167, 169, 189, 198, 199, 207, 210)	22 (Sn:25 , 26, 27, 28, 37, 38, 59, 63, 78, 78, 90, 91, 96, 98, 115, 124, 124, 140, 140, 170, 171, 208, 211, 212)	29 (Sn:5, 16, 25, 29, 37, 51, 66, 120, 121, 141, 143, 155, 157, 159, 160, 164, 171, 176, 181, 193, 194, 195,	6 (Sn:3 8, 59, 61, 189, 197, 213)		135

										196,
										197,
										202,
										203,
										207,
										211,
										217)
TOPLAM	58	102	78	153	91	167	123	25	17	

Sn: Sayfa Numarası

Tablo 2'de görüldüğü gibi gezi kitaplarında ilgili bölgenin tanıtımına yönelik yapılan sınıflandırma içinde en fazla bilgi verilen unsurun şehrin tanıtımına yönelik bilgiler olduğu görülmektedir. Örneklem grubu içinde yer alan gezi kitaplarında şehrin tanıtımına yönelik 167 bilginin bulunduğu belirlenmiştir. Bölgenin ekonomik yapısı ve geçim kaynaklarına yönelik 153, bölgenin coğrafi yapısına yönelik 123, bölgede bulunan hayvan topluluklarına yönelik 102 farklı paragrafta bilgiye yer verildiği belirlenmiştir. Bu kategorileri sırasıyla ilgili ülkenin tarihi, ilgili bölgenin bitki örtüsü, bölgenin iklimi ve ülkenin ya da şehrin etnik yapısı izlemiştir. İncelenen gezi kitaplarında, bölgenin tanıtımına yönelik yapılan sınıflandırma açısından, bölgede yaşayan kişilerin fiziksel özelliklerine ait bilgilerin en az sayıda yer verilen unsur olduğu belirlenmiştir. Örneklem grubunda yer alan 11 gezi kitabında 17 farklı paragrafta bölgede yaşayan kişilerin fiziksel özelliklerine ait bilgi verildiği tespit edilmiştir.

Çalışmaya dâhil edilen gezi kitaplarında bölgenin tanıtımına yönelik bilgiler kapsamında en fazla sayıda bilginin "Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk" kitabında olduğu görülmüştür. Bu kitapta 170 farklı paragrafta bölgenin tanıtımına ilişkin bilgi bulunduğu belirlenmiştir. "Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk" kitabında 135, "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" kitabında 89, "Meksika'ya Yolculuk" kitabında 84 kez bölgenin tanıtımına yönelik bilgi verildiği tespit edilmiştir. Bölgenin tanıtımına yönelik en az bilgi verilen kitabın ise 28 bilgi ile "Mısır'a Yolculuk" kitabının olduğu görülmektedir.

İncelenen gezi kitaplarında tanıtılan bölgenin iklim özelliklerine yönelik bilgiler verilmiştir. Aşağıdaki ifadeler buna örnek olarak gösterilebilir.

"Venezuela'nın iklimi, hep ilkbahar. İnsanlar, yazın kışa özlem duyuyor. Çokluk sıcaklık 16-25 derece." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 22).

"Tayland'ın ilimi ekvatorial özellik taşıyor. Üç belirgin iklim var. Aslında üçü de sıcak iklim. Ama muson yağmurlarının başlaması, sürmesi ve sona ermesi hava koşullarını etkiliyor." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 43).

"Bunca düzene karşın, bura halkı da bazı konularda tedirgin. Sözelimi, yazın sıcaklık kırk derecenin üstüne çıkıyor." (Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk, s. 22).

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında sık yer verdiği unsurlardan biri de ilgili bölgede yaşayan hayvan topluluklarına ve türlerine ait bilgilerdir. Yazar, farklı bölgelerde yaşayan hayvanların özelliklerini ve bu hayvanların bölgede yaşayan insanlar üzerindeki etkilerini açıklamıştır. Aşağıda bu duruma yönelik örneklere yer verilmiştir.

"Hepsi de su içmeye geliyorlar. İşleri bitince çekip gidiyorlar. İri boynuzlu antiloplar, keskin dişli yaban domuzları, yaban öküzleri, impalalar, zebra, gergedanlar, maymunlar, çakallar, tilkiler ve türlü kuşlar..." (Kenya'ya Yolculuk, s. 22).

"Kigfish, Marlin, Tuna balıkları, bu nehirde öylesinde boldur ki!.." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, 33).

"O dönemlerde, geçimlerini Nil'den sağlayan insanları en çok korkutan yaratık timsah. Acıması yok. Önüne çıkanı hemen yakalayıp yutuyor." (Mısır'a Yolculuk, s. 17).

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında ilgili bölgenin bitki örtüsüne yönelik açıklamalar yapılmıştır. Bölgenin bitki örtüsüne yönelik bilgilerin aktarımı genellikle olay örgüsü içinde betimleyici bir yaklaşımla okuyucuya aktarılmıştır. Bununla birlikte bölgede yetişen meyvelerin tanıtımına yer verilmiştir. Aşağıdaki ifadeler buna örnek olarak gösterilebilir.

"Kıtanın tam ortasından geçiyoruz. Her yer göz alabildiğine çöl. Ama birden ıslıl ıslıl parlayan kocaman bir kaya yığını beliriyor o çirkin çölün orta yerinde." (Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk, s. 51).

"Şimdi tam anlamıyla, balta girmemiş bir ormanı andıran, cangıla daldık... Ağaçlardan gökyüzü görünmüyor. Tabandaki bitki örtüsü hem birbirine, hem de ağaçlara dolanmış. Üstümüzde yeşil bir tavan oluşmuş." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 106-107).

"Tren yolu tropikal bitki örtüsünün arasında geçiyor. Bu büyüleyici bitki örtüsü öylesine birbiriyle kaynaşmış ki; gökyüzü görülmüyor. Bu arada kahve ağaçlarını görüyoruz. Kahve taneleri yeşil salkımlar şeklinde dallarda sallanıp duruyor. Kafa büyüklüğünde meyveleri olan ağaçlar var ormanda. Üstü dikenle kaplı bu meyvelerin adı Jaka." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 84).

Çalışmada ele alınan gezi kitaplarında en fazla bilgi verilen unsurlardan biri de bölgenin ekonomik yapısı ve geçim kaynaklarıdır.

"Kenarda bir kamyonun yoksullara yemek dağıtılıyor. Açlıktan derileri kemiklerine yapışmış insanlar, çanaklarına doldurulan yemekleri bir anda yalayıp yutuyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 20).

"Hindistan'da da zengin-yoksul ayrımı çok belirgin." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 31).

Yukarıdaki örneklerde insanların yaşam koşulları belirtilerek ilgili bölgenin ekonomik yapısı hakkında bilgi verilmektedir. Aynı zamanda toplumda ekonomik düzeyleri farklı olan insanların yaşam şartları arasındaki farkın vurgulandığı görülmektedir.

"Ülke, gümüş madeni yönünden çok zengin. Kuzeydeki kaynaklardan çıkarılan gümüş cevheri, Rio de la Plata Nehri'nde, gemilerle taşınıp, değişik limanlara ve fabrikalara ulaştırıldığı için bu nehir, tarihten bu yana çok önem kazanmış." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 91).

"Az ileride, kaba taşlardan örülmüş, alçak bir duvarın üzerine, yöreye özgü deniz kabukları, boy boy kristal türü taşlar dizmişler. Hepsi de satılık." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 71).

"Bu bitkilere böylesine iyi bakılmasının nedeni, çok iyi gelir getirmesi." (Meksika'ya Yolculuk, s. 61).

İncelenen bu örneklerde ise gezi kitabına konu olan ülkelerdeki insanların geçim kaynaklarını nasıl sağladıklarına yönelik bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin aktarıldığı bazı örneklerde insanların geçim kaynaklarını sağlamaları için yaptıkları işleri tercih etmelerinin gerekçeleri ifade edilmiştir.

Yazar, gezi kitaplarında gezdiği yerleri tanıtmanın yanında bu bölgelerin tarihi hakkında bilgileri de aktarmaktadır. Bu kitaplarda bölgelerin hem siyasi hem de kültürel tarihine yer verildiği görülmektedir. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

"Mısır'ın ilk oluşumu, Nil kıyısındaki küçük kabilelerle başlamış... Bilindiği gibi, Mısır'ın 6000 yıllık geçmişi var. Tarihlerinin en görkemli dönemleri, firavunlar zamanında yaşanmış. Otuz ayrı firavun hanedanı gelip geçmiş." (Mısır'a Yolculuk, s. 20).

"Avustralyalı yerlilere Aborjin deniliyor. Kaptan Cook, 1761' de bu kıtaya geliyor. Yerliler ona iyi davranıyorlar. Daha sonra buraya gelen gemiler, İngiltere'den 700 kişi getiriyor. Bu insanların dört yüzü, İngiliz hapishanelerinden devşirilmiş. Üç yüzü de gemici. Yerliler, en elverişli, en güzel yaşam alanları olan kıyılardan kovuluyor. Akın akın gelen İngiliz ve İrlandalılar, buraları yurt ediniyorlar. Lenin iktidara geldiği zaman, Rusya'dan kaçanlar da buraya gelmişler." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 21).

"Peru denilince hemen akla İnkalar geliyor. "İnka" geçmişte Kızılderili krallarına verilen isim. İnka İmparatorluğu, bugünkü Peru toprakları üzerinde kurulmuş. On üçüncü yüzyıldan, on altıncı yüzyıla kadar görkemli bir yaşam sürmüşler." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 35).

İncelenen gezi kitaplarında şehirler; yolları, caddeleri, yeşil alanları, yapıları ve şehrin nüfus yoğunluğu gibi özellikler bakımından ele alınarak tanıtılmıştır. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

"Pekin'in yolları, ilk bakışta çok etkiliyor insanı. Caddeler öylesine geniş ki! Stadyum gibi. Bu kentte yolların ilginç bir düzenlenişi var. Tüm caddeler birbirine paralel. Dönemeç, bayır, tümsek yok." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, 20).

"Kent, kuzeyden güneye, doğudan batıya uzanan ve ortada kesişen, çok geniş ve uzun iki bulvarla özgün bir görünüm kazanmış." (Meksika'ya Yolculuk, s. 27)

"Kent; kiliseler, müzeler ve çeşitli olayların anısına adanmış heykeller ve parklarla bezenmiş." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 63).

"Sydney, ülkenin en kalabalık kenti. Başka bir deyişle toplam nüfusun dörtte biri burada yaşıyor." (Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk, s. 20).

Aşağıdaki alıntılar, yazarın gezdiği alanların coğrafi özelliklerini belirten ifadelere örnek oluşturmaktadır.

"Tyenşan Dağları'nın eteğine kurulmuş olan bu kentte, Uygur ve Kazak Türkleri yaşıyor." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 8).

"Altımızda onca görkemiyle And Sıradağları... Dağlar arasında kıvrım kıvrım akan nehirler. Arada bir ormanlar, göller, bataklıklar beliriyor." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 36-37).

"Altımızda Bombay, çevrede alçak tepeler, kara oyuklar, nehirler, deltalar ve deniz... Bir nehrin deltalarıyla denize kavuşmasını hiç bu denli yakından görmemiştim." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 20).

Çalışmada incelenen gezi kitaplarında bölgede yaşayan nüfusun hangi etnik gruplardan oluştuğu ve bölgenin nüfus yapısı hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Aşağıda bu duruma yönelik örneklerle yer verilmiştir.

"Güney Amerika kıtasının kuzeyinde yer alan Venezuela'nın halkı Kızılderili, İspanyol, Afrikalı ya da bunların karışımı, Mestizolar'dan oluşuyor. Nüfusun yüzde ikisi, safkan Kızılderili. Kızılderililerin, çok eski zamanlarda, Kuzey Amerika'dan geldiği varsayılıyor. Bu ırkın, on bin yıldan bu yana burada yaşadığına inanılıyor." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 23).

"Singapur nüfusunun yüzde yirmisini Malezyalı, yüzde altmış beşini Çinli, gerisini Hintliler oluşturuyor." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 24).

"Amerika bugüne dek gezdiğim ülkelerden daha değişik bir ülke... Asya'dan, Avrupa'dan, Güney Amerika'dan, Afrika'dan gelme insanlarla artık soyları tükenmiş Kızılderililerin çocuklarından oluşma, karmakarışık bir ülke." (Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk, s. 8).

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında "bölgenin tanıtımına" yönelik ele alınan unsurlardan biri de gezi kitabına konu olan bölgede yaşayan insanların fiziksel özellikleridir. Bu bilgilerle yeryüzündeki farklı coğrafyalarda yaşayan insanların belirgin fiziksel özelliklere sahip olduğu okurlara aktarılmaktadır.

"Caddelerde Hindistan yapımı yerli arabalar yaygın. İpek sarılı kömür gözlü, zarif, Hintli hanımlar, sakın ve soylu tavırlarla araba sürüyorlar." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 31).

"Waitangi'ye ulaşınca, bizi bir başka Maori rehberi teslim alıyor. O da tipik bir Maori insanı. Teni belirgin şekilde esmer. Saçları düz siyah. Kara gözleri ışıl ışıl." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 50).

"Çin Seddi'nin oralarda korku içinde dolaşırken, çevremi çekik gözlü Çinliler sarmasın mı!" (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 5).

Tablo 3. Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitaplarında Yer Alan Bölgelere Ait Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitaplar	Yemek Kültürü	Tarihi yapılar ve mimari	Gelenekler	Yaşam biçimi	Kişilik özellikleri	Giyim	İnanç	Sanat	TOPLAM
Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk	6 (Sn:9, 10, 16, 49, 52, 69)	17 (Sn:27, 33, 39, 40, 41, 51, 54, 55, 60, 61, 72, 74, 75, 81, 82, 83, 89)	1 (Sn:15)			4 (Sn:19, 20, 42, 69)	9 (Sn:9, 30, 38, 39, 40, 54, 72, 73, 89)	12 (Sn:12, 30, 38, 41, 42, 48, 62, 64, 66, 72, 73, 90)	49
Mısır'a Yolculuk	1 (Sn:22)	25 (Sn:7, 13, 15, 17, 19, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 44, 46, 47, 50, 51, 52, 54, 55, 58)	1 (Sn:21)		1 (Sn:11)	1 (Sn:11)	11 (Sn:17, 18, 20, 22, 23, 27, 34, 39, 45, 47, 56)	13 (Sn:8, 17, 29, 30, 31, 32, 33, 37, 38, 47, 48, 49, 51)	53
Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk	2 (Sn:39, 49)	12 (Sn:20, 21, 23, 31, 36,		5 (Sn:12, 13, 16, 17, 23)		1 (Sn:50)	1 (Sn:52)		21

		40, 42, 44, 46, 49, 51, 53)							
Kenya'ya Yolculuk	2 (Sn:38, 39)	10 (Sn:11, 12, 13, 17, 18, 19, 21, 35, 36, 47)	2 (Sn:15, 16)	1 (Sn:45)	2 (Sn:7, 15)	3 (Sn:16 , 17, 33)	1 (Sn:33)		21
Okyanuslar Ötesine Yolculuk	2 (Sn:69, 74)	15 (Sn:18, 22, 27, 28, 38, 40, 43, 46, 48, 49, 51, 59, 82, 83, 84)	2 (Sn:61, 65)	2 (Sn:8, 23)	4 (Sn:28, 40, 52, 83)	2 (Sn:47 , 72)	10 (Sn:30 , 35, 36, 39, 46, 48, 54, 64, 65, 68)	9 (Sn:18 , 24, 33, 36, 69, 82, 84, 87, 88)	46
Kafdağı'nın Ardına Yolculuk	11 (Sn:28, 34, 35, 45, 46, 55, 83, 84, 102, 160, 163)	9 (Sn:20, 25, 45, 76, 94, 96, 154, 163, 169)	10 (Sn:46, 81, 82, 85, 95, 97, 106, 108, 109, 155)	8 (Sn:62, 64, 80, 81, 83, 108, 157, 158)	13 (Sn:33, 35, 40, 45, 79, 80, 81, 82, 84, 90, 150, 151, 169)	3 (Sn:35 , 98, 100)	12 (Sn:39 , 44, 46, 47, 48, 82, 84, 95, 97, 107, 114, 151)	8 (Sn:27 , 28, 48, 49, 56, 57, 108, 165)	74
Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk	1 (Sn:61)	9 (Sn:6, 16, 53, 54, 56, 57, 60, 96, 98)		2 (Sn:7, 50(aile)	2 (Sn:50, 62)			2 (Sn:57 , 99)	16
Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi	2 (Sn:63, 83)	30 (Sn:17, 20, 24, 27, 28, 29, 30, 51, 52, 54, 57, 58, 61, 77, 84, 85, 88, 89, 90, 102, 121, 130, 134, 136, 144, 146, 148, 154,	10 (Sn:11, 25, 34, 42, 45, 47, 64, 109, 110, 141)	11 (Sn:26, 27, 31, 38, 48, 53, 63, 64, 95, 108, 135)	6 (Sn:26, 27, 49, 128, 134, 144)	3 (Sn:18 , 53, 145)	38 (Sn:15 , 18, 23, 31, 32, 33, 35, 39, 41, 48, 53, 68, 73, 75, 82, 93, 94, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 113, 120, 137, 138,	19 (Sn:24 , 33, 34, 37, 38, 54, 57, 60, 61, 82, 86, 90, 99, 120, 128, 134, 136, 145, 154)	119

		156, 159)					140, 141, 145, 146, 149, 150, 154, 155, 156, 157, 158)		
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk	8 (Sn:76, 119, 131, 132, 153, 162, 186, 205)	21 (Sn:45, 55, 60, 62, 64, 72, 95, 99, 100, 105, 122, 128, 134, 159, 161, 181, 186, 188, 196, 201, 202)	19 (Sn:15, 35, 45, 74, 99, 104, 116, 122, 123, 129, 132, 151, 154, 159, 165, 168, 184, 197, 212)	15 (Sn:32, 112, 122, 124- 125- 126- 127- 128, 130, 131, 154, 167, 184, 186, 187)	12 (Sn:32, 68, 95, 99, 112, 113, 122, 133, 134, 151, 163, 188)	5 (Sn:72 , 114, 129, 163, 196)	16 (Sn:51 , 54, 73, 74, 75, 95, 97, 100, 102, 113, 149, 157, 161, 170, 178, 200)	12 (Sn:56 , 113, 114, 131, 160, 176, 177, 197, 201, 202, 204, 207)	108
Meksika'ya Yolculuk	5 (Sn:26, 32, 34, 54, 61)	21 (Sn:18, 27, 28, 29, 49, 50, 51, 55, 57, 60, 63, 76, 80, 82, 91, 92, 94, 102, 110, 111, 125)	2 (Sn:48, 118)	3 (Sn:103 , 104, 136)	1 (Sn:75)	3 (Sn:40 , 106, 109)	16 (Sn:24 , 41, 51, 55, 63, 93, 101, 103, 107, 112, 113, 116, 125, 131, 132, 133)	17 (Sn:23 , 26, 31, 35, 41, 44, 45, 56, 57, 58, 90, 109, 117, 118, 119, 124, 125)	68
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'y a Yolculuk	6 (Sn:64, 90, 189, 204, 232, 233)	12 (Sn:25, 29, 37, 40, 60, 63, 66, 97, 190, 198, 202, 214)	1 (Sn:59)	3 (Sn:35, 36, 38)	5 (Sn:59, 60, 65, 170, 227)		6 (Sn:63 , 136, 158, 190, 192, 197)	15 (Sn:37 , 38, 61, 64, 71, 74, 90, 93, 96, 161, 190, 213, 214, 215, 229)	48

TOPLAM	46	181	48	50	46	25	120	107
--------	----	-----	----	----	----	----	-----	-----

Sn: Sayfa Numarası

Gezi kitaplarında yer alan bölgelere ait kültürel unsurlar 8 farklı kategoride ele alınmıştır. "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" adlı kitapta 119, "Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk" adlı kitapta ise 108 farklı paragrafta bölgeye ait kültürel unsurlara yer verildiği görülmektedir. Bu iki kitap bölgenin kültürel unsurlarına en fazla sayıda yer verilen kitaplar olurken "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" adlı kitabın ise kültürel unsurlara en az yer verilen kitap olduğu belirlenmiştir. "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" adlı kitapta kültürel unsurlara 16 kez yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 3'e göre çalışmada ele alınan kitaplarda bulunan kültürel unsurlar arasında en fazla bilgiye yer verilen unsurun tarihi yapılar ve mimari eserlere ilişkin bilgiler olduğu görülmektedir. İlgili gezi kitaplarında tarihi yapıların tanıtımı ve mimari eserlerin özelliklerine 181 kez yer verilirken bölgede yaşayan insanların inançlarına yönelik bilgilere 120, bölgedeki sanat anlayışı ve sanat eserlerine yönelik bilgilere ise 107 kez yer verildiği tespit edilmiştir. Yemek kültürüne, gelenek ve göreneklere yönelik uygulamalara ve bölgedeki insanların yaşam biçimine yönelik benzer sayıda bilgiye yer verildiği belirlenmiştir. Örneklem grubunda yer alan kitaplarda tanıtılan bölgede yaşayan insanların giyim özelliklerine 25 kez yer verildiği ve bunun kültürel öğeler arasında en az sayıda yer verilen unsur olduğu görülmüştür.

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında yer verilen kültürel unsurlardan biri "yemek kültürü" dür. İncelenen kitaplarda ilgili bölgede tüketilen gıdalara, bu gıdaların nasıl hazırlandığına ve sofraya kültürüne ait bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

"Burası Kenya'nın en tanınmış et lokantası. Ortada dev bir ocak var. Etler burada pişiyor. Bu restoranda, timsah, gazal, antilop, zürafa eti başta olmak üzere her tür et var." (Kenya'ya Yolculuk, s. 38).

"Yılan satan dükkân sahibi, alıcı isterse, hemen yılanın derisini yüzüyor, eldiven gibi sıyırp alıyor gövdeden. Alıcı, yılanı orada yemek isterse, sert kokulu, koyu kırmızı bir salçaya batırıp veriyor. Adam göz açıp kapatıncaya dek, çiğ çiğ gövdeye indiriyor yılanı." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 28).

"Çok geçmeden sofraya oturuyoruz. Masanın orta yerinde, çevirdikçe ekseni etrafında dönen küçük bir masa daha var. Onun üzerinde el kadar tabaklara konmuş, adını bilemediğimiz yiyecekler bulunuyor. Birer kâse de haşlanmış pirinç konuyor önümüze. Çatal kaşık yok, tahta çomaklarla ye yiyebilirsiniz!..." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 9)

Araştırmaya dâhil edilen gezi kitaplarında, bölgedeki tarihi yapıların belirtildiği ve kent mimarisinin betimlendiği görülmektedir. Aşağıda bu duruma yönelik örneklerle yer verilmiştir.

"Tapınakların planları, genelde birbirine benziyor. Girişte görkemli bir yapı, sonra avlu, sunak, bina ve bina içindeki bölümler... Komombo Tapınağı da benzer bir konumda yapılmış." (Mısır'a Yolculuk, s. 17).

"Yoksulların ve göçmen işçilerin yaşadığı gecekonduarda, pencereler camsız. Kimilerinin kapısı bile yok. Yapılarda baca yok... Yerli halk, Maracaibo Gölü üzerinde, kazıklara oturtulmuş kulübelerde yaşıyormuş. Bu yüzden buraya, küçük Venedik anlamında, Venezuela adını koymuş." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 22-23).

"Singapur'da dünyaca ünlü tüm otellerin şubeleri var. Silindirik, dikdörtgen, piramit şeklinde yapılmış elli, altmış, yetmiş katlı gökdelenler baş döndürüyor." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 25).

İncelenen gezi kitaplarında kültürel unsurların önemli bir bileşeni olan gelenek ve göreneklerin ele alındığı tespit edilmiştir. Toplumda insanlar arası ilişkilerde söz konusu olan gelenekler, düğün gelenekleri, doğum gelenekleri, ölmüş kimseler için uygulanan gelenekler ele alınan konular arasındadır.

"Halk olarak geleneklerine çok bağlılar. Selamlaşırken, avuçlarını birleştirip göğüslerine dayıyorlar. Büyükler selamlanırken, eller başa doğru kaldırılıyor. Burada el sıkışma âdeti yok. Erkek ve kadınların selamlaşma dili aynı. Erkek "tak" kadın ise "ta" sesi çıkararak selamlıyor karşısındakini." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 46).

"Hindistan'da evlilik konusunda burçlar önemli bir etken oluyor... Düğünler pek cafcıflı oluyor. Geceli gündüzlü süren eğlence, cümbüş, neşe sokaklara taşıyor.... Çeyizi az olan kızlar, koca evinde hor görülüyor. Bu nedenle kız tarafı, evlatlarına iyi bir çeyiz vermek için çabalayıp duruyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 47).

"Göçebe Asyalılar, tabii bunların arasına atalarımız da giriyor, çadırda doğan bebeği hemen en yakın akarsuya götürür; üç kez batırıp çıkarırlarmış. Bu yöntem, yaz kış uygulanmış. Bu olaya dayanabilen bebek yaşar, dayanamayan kısa sürede ölür gidermiş." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 15).

"Kent dışına doğru giderken, yol karşısında büyük bir mezarlığa rastladık. Yerel desenlerle bezenmiş, renkli örtüler asılmış mezarların üstüne. Kimi çadır gibi, kimi de perdeyi andırıyor. Mezarlık değil, şenlik yeri adeta. Mezarların üzerini saran tropikal çiçekler, yer yer yelkeni ya da bayrağı andıran renkli örtüler, gerçekten, mezarlığı bayram yerine döndürmüştü." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 99).

Aşağıdaki ifadeler Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında insanların yaşam biçimlerine yönelik verdiği bilgelere örnek olarak gösterilebilir.

"Bir Samoan evinde, bütün etkinlikler, yerde gerçekleştirilir. Yerdeki yaşam, emekleme eylemini tetikler. Üç veya dört yaşındaki çocuklar, yürümek yerine emeklemeyi seçerler." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 124)

"...Caddeler, sokaklar öylesine gürültülü ki!..." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 31)

"...Hindistan'da çok sık festival yapılıyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 48).

"Eskiden, kaynatılacak su, tahta bir kapta dururdu. Bu suyun içine kızgın kırmızı taşlar atılarak kaynaması sağlanırdı. Şimdi pek çok evde, su kaynatmak için, çelik kaplar ve tencereler kullanılmaktadır." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 130).

"Anladığım kadarıyla Amerikalılar çokluk içe dönük. Birbirleriyle uzun uzun konuşma, dertleşme yaygın değil. Aileler de çocuklarını özgür bırakma görüşüyle fazla üstlerine düşmüyorlar. Çocuklarla aileler arasında da duygusal kopukluk var inancındayım." (Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk, s. 50).

Bireylerin kişilik özelliklerinin en önemli belirleyicilerinden biri, içinde yaşadıkları kültürdür. Bu anlamda yazarın gezi kitaplarındaki bölgelerde yaşayan insanların kişilik özellikleri hakkında bilgi verdiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda ilgili bölgeye ait bireylerin kişilik özellikleri hakkında verilebilecek örnekler şu şekildedir:

"Berberdeki akupunkturcu, resim çekmeme izin vermedi, ama aslında Singapurlular çok konuksever. Turiste hizmet ederken, sevinçten uçar gibiler. Yabancılara öylesine güler yüzlü ve candan davranıyorlar ki!.." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 33).

"Hintliler güler yüzlü insanlar. Gezgincilere iyi davranıyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 26).

"... insanların sıcak yürekliliği konukseverliği, büyüleyici." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, 32).

"Tongalılar tarihleriyle pek övünürler. Çok misafirperver, sıcak ve ağır kanlı, sakin insanlardır. Bağırmazlar, kızmazlar." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 94-95).

Aşağıdaki ifadeler, incelenen gezi kitaplarındaki bölgelerde yaşıyan insanların giyimleri hakkında verilen bilgilere örnek olarak gösterilebilir.

"Mısır'a ilk gelişimizde, Assuan'da bir otelde kalmıştık. Otelin tüm hizmetlileri, Nübyelilerdi. Upuzun boyları, simsiyah derileri, bembeyaz giysileri ve başlarında beyaz tülbenkten yapılmış sarıklarıyla, az da olsa, insanın içine korku salıyorlardı." (Mısır'a Yolculuk, s. 11).

"Cuzco Kızılderilileri, kadın erkek, fötr şapka giyiyor. Özellikle yoksul sınıf, şapkasız geçmiyor. Şapkaların renkleri, o kişilerin sosyal durumlarını belirtiyor. Kahverengi, beyaz, siyah şapkaların anlamı değişik. Evliler, dullar, bekârlar şapkalarından belli oluyor." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 47).

"Tonganlar, özel Pandanus hasırından, ta'ovala adıyla anılan, püsküllü bir etek giyiyorlar. Bu etek eskiden çıplak bedene giyilmiş. Başka bir deyişle örtünmek için kullanılmış. Sonradan, dinin etkisiyle giyime sıkı kurallar getirilince bu püsküllü hasır etekler, giysilerin üstüne, kemer gibi takılmaya başlamış. Herkesin üstünde bu kemerdendir." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 114).

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında, kültürün belirleyici öğelerinden biri olan inanç unsuruna ait bilgilerin yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda; bölgede yaşıyanların mensup olduğu inancın ifade edilmesinin yanında bu inanç sistemi içinde kutsal kabul edilen varlıklar ve inanç sistemine ilişkin uygulamalara yer verilmiştir. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

"Sincan, uçsuz bucaksız Çin toprakları içinde, küçük bir Türk Müslüman adası görünümünde." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 9).

"Japur, küçük bir kent. Halkın yüzde yirmisi Müslüman. Gerisi Hindu." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 53).

"Bunların yanında bir de çeşitli hayvanların karışımı korkunç masal yaratıklarının heykelleri de dizili. Bu hayvanlar, imparatorların ruhlarını kötülüklerden koruyormuş." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 30).

"... Bir de yeni yılın ilk günü Fuji Dağı'nı görmek çok uğur getirirmiş." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 114).

"Fareler, atmacalar, kara balıkçıl kuşları da kutsal sayılıyordu." (Mısır'a Yolculuk, s. 22).

"Hintliler için özellikle öküz ve inek kutsal sayılıyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 18).

"Avustralya yerlileri için bu kaya, kutsal nitelik taşıyor. Onu adeta Tanrı gibi değerlendiriyorlar." (Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk, s. 52).

"Halk, Danta yaratığına dönüşen Maria'yı kutsallaştırmış. Onun hala zora düşen insanlara yardım ettiğine inanılıyor. Geçmişte sığındığı varsayılan mağarada büyüler yapılıyor. Adaklar adanıyor." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 30).

Gülten Dayıoğlu, gezi kitaplarında bölgeye ait sanat eserlerine, toplumun sanata bakış açısına ve sanata duyduğu ilgiye yer vermiştir. Aşağıda, bu duruma yönelik örnekler yer almaktadır.

“Her salonda, her odada, imparatorun tahtirevanı var. Bu zarif taşıtların her biri öylesine oymalı, kakmalı, renkli, süslü püslü ki!” (Efsaneler Ülkesi Çin’e Yolculuk, s. 41).

“... duvar ve sütun kabartmaları, gerçek birer sanat eseri. Altınla kaplanmış olan kimi sütunlar ise, zenginlik gösterisinin, insanlara nereden bulaştığının kanıtı.” (Mısır’a Yolculuk, s. 17).

“İki yanda ise, Aztek uygarlığından arta kalan bazı tanrı heykelleri bulunuyor.” (Meksika’ya Yolculuk, s. 23).

“İki bin beş yüzyıl önce, bu topraklarda yaşayan insanların, olağanüstü sanat gücü, beğenisi, sabrı, duygu ve düşünceleri fişkırtıyor askerlerden.” (Efsaneler Ülkesi Çin’e Yolculuk, s. 62).

“Samba müziği ve dansı Brezilya ile özdeşleşmiş durumda. Çok hareketli ve neşeli bir müzik türü. Kökeni Afrikalı ilkel kavimlerin tamtamlarına dayanıyor.” (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya’ya Yolculuk, s. 38).

Tablo 4. Gülten Dayıoğlu’nun Gezi Kitaplarında Türkiye’nin Tanıtımına Yönelik Bilgilerin Dağılımı

Kitaplar	İklim	Hayvan Toplulukları	Bitki Örtüsü	Ekonomik yapı ve geçim kaynakları	Ülkenin tarihi	Şehrin tanıtımı	Coğrafi yapı	Etnik yapı	Fiziksel Özellikler	TOPLAM
Efsaneler Ülkesi Çin’e Yolculuk						2 (Sn:10, 18)				2
Mısır’a Yolculuk					1 (Sn:23)	3 (Sn:7, 9, 58)				4
Kangurular Ülkesi Avustralya’ya Yolculuk										
Kenya’ya Yolculuk						1 (Sn:34)				1
Okyanusların Ötesine Yolculuk										
Kafdağı’nın Ardına Yolculuk	1 (Sn:96)					4 (Sn:31, 33, 40, 109)				5
Bambaşka Bir Ülke						3				3

Amerika'ya Yolculuk				(Sn:22, 60, 61)			
Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi			2	(Sn:68, 57)		2	
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk			5	(Sn:78, 96, 172, 179, 183)		5	
Meksika'ya Yolculuk	1	2	6	1	(Sn:70, 84, 89, 91, 92, 136)	(Sn:72)	10
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk	1	1	2	16	2	(Sn:30, 143)	22
	(Sn:28)	(Sn:144)	(Sn:93, 214)	(Sn:34, 40, 25, 26, 28, 29, 35, 39, 51, 52, 73, 92, 99, 134, 156, 195)			
TOPLAM	3	3	3	42	3		

Sn: Sayfa Numarası

Örneklem grubunda yer alan kitaplarda ilgili bölgenin tanıtımı yapılırken bazı bölümlerde Türkiye'ye özgü özelliklerin de vurgulandığı belirlenmiştir. "Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk" adlı kitapta Türkiye'nin tanıtımına yönelik 22 ifadeye yer verildiği belirlenmiştir. Bu sayı "Meksika'ya Yolculuk" kitabında 10, "Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk" ve "Kafdağı'nın Ardına Yolculuk" kitaplarında 5, "Mısır'a Yolculuk" kitabında 4, "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" kitabında 3, "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" ve "Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk" kitaplarında 2, "Kenya'ya Yolculuk" kitabında ise 1 olarak tespit edilmiştir. "Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk" ve "Okyanuslar Ötesine Yolculuk" adlı kitaplarda ise bu yönde herhangi bir bilgiye yer verilmediği görülmüştür.

Bölgenin tanıtımına yönelik yapılan sınıflandırmada, Türkiye'ye ilişkin belirtilen özellikler bakımından en fazla sayıda bilgiye yer verilen kategorinin "şehrin tanıtımı" kategorisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmada yer alan gezi kitaplarında Türkiye'ye yönelik "şehrin tanıtımı" kategorisi kapsamında yer verilen ifade sayısının 42 olduğu görülmüştür. Türkiye'ye ilişkin iklim, bitki örtüsü, ülkenin tarihi ve coğrafi yapısına yönelik ise 3'er kez bilgi verildiği tespit edilmiştir. Hayvan toplulukları, ekonomik yapı ve geçim kaynakları, bölgeye ait kişilerin fiziksel özellikleri ve toplumun etnik yapısına ilişkin Türkiye'ye yönelik herhangi bir bilgiye yer verilmediği belirlenmiştir.

Aşağıdaki ifadelerde Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türkiye'nin iklimine yönelik örnek ifadeler yer almaktadır.

"Japonya, Türkiye ile aynı iklim kuşağında yer alıyor." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 96).

"İzmir de olduğu gibi, akşamüstü, imbata benzer bir esinti çıkıyor." (Meksika'ya Yolculuk, s. 86)

Yazarın gezi kitaplarında Türkiye'nin bitki örtüsüne yönelik bilgi veren ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

"Kaktüs tarlaları, aynen bizim zeytinlikler gibi. Kaktüsler de öylesine ağaçlanmış." (Meksika'ya Yolculuk, s. 61).

"Girip çıktığımız koylar, körfezler, tek tek adacıklar ve boğazlar bana Marmaris'i anımsatıyor. Ne var ki çevre, yeşil bitkilerle değil de volkanik nitelikteki, kayalar ve buzullarla kaplı." (Gizemli Buzullar Kitabı Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 143-144).

Gülten Dayıoğlu, gezi kitabına konu olan bölgenin tarihi hakkında bilgi verirken Türk tarihine yönelik bilgileri de okura aktarmaktadır. Aşağıda bu duruma yönelik örneklerle yer verilmiştir.

"Mısır, Anadolu'muz gibi türlü uygarlık katmanlarıyla bezeli." (Mısır'a Yolculuk, s. 23).

"San Martin buranın Atatürk'ü gibi. Ülkeyi İspanyol kolonisi olmaktan kurtaran, ulusal kahraman." (Gizemli Buzullar Kitabı Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 93).

"Hemen hemen aynı yüzyıllarda, Osmanlı da pek çok ülkeyi egemenliği altına almış. Ne var ki savaşta yendiği bu yabancı insanlara soykırım uygulamamış. Onlara kendi isteklerine göre yaşama olanağı sağlamış. İnanç, adet ve törelerine dokunmamış." (Gizemli Buzullar Kitabı Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 214).

Yazar, gezi kitabında şehrin tanıtımına yönelik bilgi aktarırken bazı karşılaştırmalara yer vererek Türkiye'ye ait özellikleri belirtmiştir. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek oluşturmaktadır.

"Sabahleyin, Ürümçü gezisine çıkıyoruz. Burası, bizim İç Anadolu kentlerimizin, otuz-kırk yıl önceki halini andırıyor. Sokaklar kalabalık, yollarda özel araba yok. Halk otobüsleri var. Ama halkın çoğunluğu kent içi ulaşımda bisiklet kullanıyor." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 10).

"Kahire'ye gelinip de Khan Halil çarşısına gitmeden olmaz. Bizim Kapalıçarşı'yı andıran bir yer burası." (Mısır'a Yolculuk, s. 58).

"Bir süre sonra Pazar yerinden çıkıyoruz. Ara caddelere dalıyoruz. Buralar, bizim İstiklal Caddesi, Taksim Meydanı görünümünde Bu caddelerin iki yanında da dükkânlar var. Burda satılan giysiler, bizim Mahmutpaşa malları düzeyinde." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 68).

"Palmyeli yollar, Antalya sahillerini anımsatıyor." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 78).

"Gece yarısı Kahire'ye ulaşıyoruz. İstanbul'umuz gibi hızla büyüyen bu kent, ölgün ışıklarıyla bizleri sakin sakin selamlıyor." (Mısır'a Yolculuk, s. 9).

"Pazarlık bizim İstanbul'daki Kapalı Çarşı yöntemiyle yapılıyor." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 40).

Aşağıdaki ifadelerde ülkemizdeki coğrafi özelliklerin vurgulanarak, gezi kitabına konu olan bölgeye ait coğrafi yapıların betimlenmesi söz konusudur. Bu şekilde Türkiye'nin coğrafi yapısı hakkında da bilgi verilmektedir.

"İleride bizim Fırat'ımızı andıran, büyük bir nehir çıkıyor karşımıza." (Meksika'ya Yolculuk, s. 72).

"Otelimiz, Copacabana Plajı'nın, yani hilalin, ince ucundan birinde bulunuyor. Görünümü çok güzel. Denizin orta yerinde, tıpkı bizim Marmara'da olduğu gibi, yemyeşil bitki örtüsüyle bezenmiş irili ufaklı adacıklar var." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 30).

"Kayalar, dalgalar ve rüzgarla öyle bir oyulmuş ki!.. Bazı yerlerde Kapadokya'daki peri bacalarını andıran şekiller oluşmuş." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 143).

Tablo 5. Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitaplarında Türkiye'ye Ait Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitaplar	Yemek Kültürü	Tarihi yapılar ve mimari	Gelenekler	Yaşam biçimi	Kişilik özellikler	Giyim	İnanç	Sanat	TOPLAM
Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk		1 (Sn:69)						1 (Sn:48)	2
Mısır'a Yolculuk		1 (Sn:7)					1 (Sn:21)		2
Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk									
Kenya'ya Yolculuk									
Okyanuslar Ötesine Yolculuk		1 (Sn:82)							1
Kafdağ'ın Ardına Yolculuk				1 (Sn:81)					1
Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk									
Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi	1 (Sn:83)		2 (Sn:36, 45)	2 (Sn:67, 108)				1 (Sn:58)	6
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk	1 (Sn:136)			1 (Sn:123)			1 (Sn:54)		3

Meksika'ya Yolculuk	2 (Sn 99, 106)	1 (Sn 49)	1 (Sn 106)	1 (Sn 46)	5
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk	1 (Sn:233)	1 (Sn:29)	1 (Sn:14)	2 (Sn:62 , 231)	5
TOPLAM	5	5	2	6	2
					5

Sn: Sayfa Numarası

Yukarıdaki tabloda, incelenen gezi kitaplarında Türkiye'deki kültürel unsurların ifade edildiği bölümlere ait bulgular yer almaktadır. "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" adlı kitabın bu anlamda en fazla sayıda bilgi verilen kitap olduğu belirlenmiştir. "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" kitabında 6, "Meksika'ya Yolculuk" ve "Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk" kitaplarında 5, "Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk" adlı kitapta 3, "Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk" ve "Mısır'a Yolculuk" kitaplarında 2, "Okyanuslar Ötesine Yolculuk" ve "Kafdağı'nın Ardına Yolculuk" kitaplarında ise 1'er kez Türkiye'ye yönelik kültürel unsurlara ilişkin bilgi verildiği tespit edilmiştir. "Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk", "Kenya'ya Yolculuk" ve "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" kitaplarında ise Türk kültürüne yönelik herhangi bir bilgiye yer verilmediği belirlenmiştir.

Elde edilen bulgularda gezi kitaplarında Türkiye'ye yönelik en fazla bilgi verilen kültürel unsurun yaşam biçimine yönelik unsurlar olduğu görülmüştür. İncelenen gezi kitaplarında Türkiye'deki yaşam biçimine yönelik 6 kez bilgi verildiği belirlenmiştir. Tarihi yapılar ve mimariye, sanat alanına ve yemek kültürüne yönelik 5'er kez, gelenek ve göreneklere ait uygulamalar ile inanç unsuruna yönelik ise 2'şer kez bilgi verildiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda, bölgeye ait kişilerin kişilik özellikleri ve giyimleri bakımından Türkiye 'ye yönelik herhangi bir bilgi verilmediği belirlenmiştir.

Gülten Dayıoğlu'nun, yaptığı gezilerdeki bölgelerin yemek kültürünü aktarırken Türkiye'nin yemek kültürüne yönelik karşılaştırmalar yaparak bilgi verdiği görülmektedir. Aşağıdaki ifadeler bu duruma örnek oluşturmaktadır.

"Helva ve lokmalar bizdekilere benziyor. Sütle yapılmış Hint tatlıları, memleketim olan Kütahya'da manda sütüyle yapılan tatlıları andırıyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 83).

"Buradaki balıkların çeşnisi fena değil. Ama bizim balıklar kadar lezzetli gelmedi bana." (Meksika'ya Yolculuk, s. 99).

"Ancak, Maya köylülerinin yaşam biçimleri, Anadolu insanının yaşam biçimini andırıyor. Örneğin, üç taş arasına yakılmış ateşin üstüne sac koyup, mısır unundan yufka pişiriyorlar. Bu adet, Anadolu köylerinde hala geçerli." (Meksika'ya Yolculuk, s. 106).

"Sırası gelen, eline döner bıçağını alıp aynı bizim döner gibi dikine duran etten birkaç parça kesiyor." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 233).

Yazarın, gezi kitaplarında Türkiye'nin kültürel zenginliğini aktarmaya yönelik bilgiler verdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'de yer alan çeşitli tarihi yapılar belirtilmiştir. Aşağıda, bu duruma yönelik örnekler yer almaktadır.

"Selçuk ilçemizde antik Efes kazılarında da böyle bir dizi açık halk tuvaleti çıkmıştı." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 69).

"Yabancı bir gezgin gibi müzelere, camilere gidiyoruz. Bazen Cağaloğlu Hamamı'na bile gittiğimiz oluyor." (Mısır'a Yolculuk, s. 7).

"Yolumuzun üstünde, on yedinci yüzyıldan kalma su kemerleri var. İstanbul'daki su kemerlerine çok benziyor." (Okyanuslar Ötesine Yolculuk, s. 82).

"Odalar, salonlar bana Topkapı Sarayı'nın Harem dairesini anımsatıyor." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 57-58).

Yazar, aşağıdaki örnek ifadelerde Türk geleneklerine ait bazı uygulamaları okurlarına aktarmaktadır.

"Türklerin geleneklerinde şifalı bitkilerden yararlanma yöntemi vardır." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 36).

"Bu inanç Anadolu'da da vardır. Göbeği düşmüş, göbeği kaymış ya da göbeği kaçmış insanlar, bu işten anlayan kişilere gider, göbeğini yerine getirtir." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 45).

Gülten Dayıoğlu gezi kitaplarında Türkiye'deki halkın yaşam biçimine yönelik bilgiler aktarmaktadır. Aşağıda bu duruma yönelik örneklerle yer verilmiştir.

"Bizde olduğu gibi her mahallede halk hamamı var." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 81).

"Çamaşırlıkların önünden geçiyoruz. Kendimi Anadolu'da, çay kıyısında çamaşır yıkayan köylüler arasında sanıyorum. Her şey öylesine benziyor ki!" (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 108).

"Karakol semti, bizim Bodrum'un ya da Kuşadası'nın eğlence dolu ara sokaklarını andırıyor." (Meksika'ya Yolculuk, s. 136).

Aşağıdaki ifadeler Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türk kültüründe inanç sitemine yönelik uygulamalara ilişkin verdiği bilgilere örnek olarak gösterilebilir.

"Bu adet, Orta Asya'daki Türklerin yuğ törenlerini hatırlattı bana (Mısır'a Yolculuk, s. 21).

Bizde de din bilginleri zaman zaman dini özümseyememiş cahil insanların, Şamanik eylemlerde bulduklarını açıklamakta." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 54).

Aşağıdaki örnek ifadelerde dokumacılık sanatının Türk kültüründe önemli bir yer edindiğine ilişkin bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte çeşitli sanat eserlerinin en seçkin örneklerinin Türkiye'de bulunduğu vurgulanmıştır.

"Dünyaca ünlü Çin porselenlerinden yapılma yemek takımları da pek güzel. Ama dünyadaki en zengin porselen koleksiyonununun Topkapı Müzesi'nde olduğunu bildiğimden buradakiler beni pek etkilemiyor." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 48).

"Bu görkemli saray, aslında bizim Dolmabahçe Sarayı gibi paha biçilmez eşyalarla, halılarla vb. döşeliymiş." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 58).

"Yakın tarihlerde yapılmış olan dokumalardaki renk ve desenler, bizim Anadolu kilimlerini andırıyor." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 231).

Tablo 6. Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitaplarında Türk Edebiyatı ve Söylemine Yönelik Bulguların Dağılımı

Kitaplar	Deyim	Atasözü	Şiir	Öykü	Fıkra	Masal	Türkü	TOPLAM
----------	-------	---------	------	------	-------	-------	-------	--------

Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk	1 (Sn:44)	2 (Sn:79, 84)						3
Mısır'a Yolculuk		1 (Sn:8)						1
Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk								
Kenya'ya Yolculuk								
Okyanuslar Ötesine Yolculuk		1 (Sn:61)						1
Kafdağı'nın Ardına Yolculuk	3 (Sn:37, 134, 150)	1 (Sn:156)		1 (Sn:150)	1 (Sn:29)			6
Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk							1 (Sn:105)	1
Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi	2 (Sn:14, 17)	2 (Sn:67, 69)	4 (Sn:13, 18, 145, 149)					8
Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk	2 (Sn:11, 17)	4 (Sn:60, 92, 142, 147)		1 (Sn:29)	1 (Sn:104)			8
Meksika'ya Yolculuk		1 (Sn:32)	2 (Sn:68, 75)					3
Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk	6 (Sn:8, 13, 18, 100, 103, 110)	2 (Sn:15, 56)			1 (Sn:132)	1 (Sn:23)		10
TOPLAM	14	14	6	2	3	1	1	

Sn: Sayfa Numarası

İncelenen kitaplarda, Türkiye'ye ait birtakım özelliklerin vurgulanmasının yanında atasözleri, deyimler ve Türk Edebiyatı'na ait edebi ürünlere yer verildiği görülmüştür. "Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk" adlı kitapta bu kategoriye ait unsurlara 10 kez yer verildiği belirlenmiştir. Bu sayının; "Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk" adlı kitapta 8, "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" adlı kitapta 8, "Kafdağı'nın Ardına Yolculuk" adlı kitapta 6, "Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk" adlı kitapta 3, "Meksika'ya Yolculuk" adlı kitapta 3, "Mısır'a Yolculuk" adlı kitapta 1, "Okyanuslar Ötesine Yolculuk" adlı kitapta 1, "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" adlı kitapta 1 olduğu tespit edilmiştir. "Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk" ve

"Kenya'ya Yolculuk" kitaplarında ise atasözüne, açıklanan bir deyim ve Türk Edebiyatı'na yönelik herhangi bir unsura yer verilmediği görölmüştür.

Örneklem grubunda yer alan 11 gezi kitabında 14 deyim açıklandığı veya vurgulandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte 14 atasözüne yer verildiği belirlenmiştir. Türk edebiyatına ait yer verilen unsurlar incelendiğinde 6 kez şiire, 3 kez fıkraya, 2 kez öyküye, 1'er kez ise masal ve türküye yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türk diline özgü bazı kavramları ve Türk Edebiyatından örnekleri okurlarına iletmediği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda bazı deyimlerin açıklanarak kitaplarda yer aldığı görölmektedir. Bununla birlikte yazarın çeşitli atasözleriyle anlatımını zenginleştirdiği belirlenmiştir. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında açıklanan veya vurgulanan deyimler ile kullanılan atasözlerinden örnekler şu şekildedir:

Deyim:

"Her insan, nerede olursa olsun bir ağaç dikmeli. Türkçemizde, dikili ağacım yok diye bir deyim vardır." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 37).

"... O gündən sonra, "Eşeğini sağlam kazığa bağla, sonra Allah'a emanet et" deyimini her yerde kullanılır olmuş." (Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, s. 150).

"Cesaret, cehaletten gelir deyimini, pek doğru bir görüşü yansıtır." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 11).

"Öfke baldan tatlıdır derler, Bu deyim uyku için de geçerli." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 17).

"Keçesini sudan çıkarma deyimini, memleketimiz olan Kütahya, Emet yöresinde sık kullanılır." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 100).

Atasözü:

"Atalarımız, el ile gelen düğün bayram, demişler. Biz de durumu böyle değerlendirdik ister istemez." (Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk, s. 79).

"Biliyorsunuz, şöyle bir atasözü var: İnsanın alacası, içindedir." (Mısır'a Yolculuk, s. 8).

"Atalarımız 'İnsan bal yemekten bile usanır' demiş ya!.." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 60).

"Bedenim dökülüyor. Hiçbir şeyden tat alamıyorum. Atalarımız boşuna dememişler, her şeyin başı sağlık diye." (Güney Pasifik Adaları'na Yolculuk, s. 142).

"Gülü sevdiğim için dikenine katlanmak, yaşam ilkelerimdir..." (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk, s. 56).

İncelenen gezi kitaplarında Türk Edebiyatı'na ait ürünlere yer verildiği görölmektedir. Bu kitaplarda şiir, öykü, fıkra, masal ve türkü türlerine ait örnekler şu şekildedir:

Şiir: "Ölüm herkesin başında, kim bilir, nerde, nasıl, kaç yaşında!... Cahit Sıtkı'nın bu dizelerini geçirirken, dalyorum." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 13).

"Bu görkemli kapılara bakarken, Yahya Kemal'i anıyorum. Mehlika Sultan'a âşık yedi genç, gece şehrin kapısından girdiler... Herhalde şiirde sözü edilen şehir kapısı böyle bir kapıydı, diye hayal kuruyorum." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 18).

"Asaf Halet Çelebi'yi anmadan olur mu? Şiirin aklımda kalan bölümlerini okuyorum..." (Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi, s. 145).

“Bursa’dan Gemlik körfezine gelirken, Orhan Veli Kanık’ın şu dizeleriyle karşılaşırız: ‘Birden denizi göreceksin, sakın şaşırma!..’” (Meksika’ya Yolculuk, s. 75).

Öykü: “Bizde şöyle bir öykü anlatılır: Adamın biri, eşeğini otlasın diye çayıra salmış. Yoldan geçenler, eşeği başıboş bırakmasını eleştirip sağlam bir kazığa bağlamasını önermişler. Adam: ‘Bir şey olmaz!’ demiş. ‘Ben onu Allah’a emanet ettim.’ Başıboş kalan eşek, otlaya otlaya dağa doğru vurmuş gitmiş. Orada da kurtlara yem olmuş. Sahibinin ağlayıp döğündüğünü görenler ‘Eşeğini sağlam kazığa bağladıktan sonra Allah’a emanet etseydin, başına bunlar gelmezdi. Allah sana akıl vermiş. Bu değerli hazineyi kullanmayana ne diye yardım etsin?’ diye çıkmışlar.” (Kafdağı’nın Ardına Yolculuk, 150).

... Yalancı çobanın kulakları çınlasın (Güney Pasifik Adaları’na Yolculuk, s. 29).

Fıkra: “Nasreddin Hoca’yı nasıl anmazsın. Arkadaşlardan biri, onun hindi fıkrasını Çinli rehberine anlattı...” (Kafdağı’nın Ardına Yolculuk, s. 29).

“Sakın, Nasrettin Hoca’mızın, bilenler bilmeyenlere öğretsin fıkrasında olduğu gibi, sizlere bilgi vermektan kaçındığımı sanmayın.” (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya’ya Yolculuk, s. 132).

Masal: “Hostesler hep yolcuların gözünün içine bakıyor. Zümrüdüanka masalında olduğu gibi, gak dedikçe et, guk dedikçe su...” (Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya’ya Yolculuk, s. 23).

Türkü: “Çok sevdiğim bir türkünün deyişleri arasında “bir yiğit gurbete gitse, gör başına ne gelir?” sözleri vardır. Birden o türkü dolandı dilime.” (Bambaşka Bir Ülke Amerika’ya Yolculuk, s. 105).

Sonuç ve Tartışma

Gülten Dayıoğlu çocuk edebiyatına yönelik gezi kitapları ile bu alanda ön plana çıkan yazarlarımızdandır. Bu araştırmada Gülten Dayıoğlu’nun 11 gezi kitabı, ilgili bölgelerin tanıtımı ve kültürel özellikleri bakımından incelenmiştir. Gezi kitaplarında söz konusu bölgenin tanıtımına yönelik iklim, bitki örtüsü, hayvan toplulukları, ekonomik yapı ve geçim kaynakları, ilgili ülkenin tarihi, şehrin tanıtımı, bölgenin coğrafi yapısı ile bölgede yaşayan insanların etnik yapısı ve fiziksel özellikleri bakımından bilgilerin verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Örneklem grubunda yer alan kitaplarda en fazla bilgiye yer verilen unsurun “şehrin tanıtımı” kategorisi olduğu görülmüştür. Bu kategoride; ilgili bölgelerdeki trafik düzeni, alışveriş ortamları, şehre ait mekânlar ve insanların toplumsal olarak yaşadıkları ortak alanların düzeni ve işleyişi hakkındaki bilgiler ele alınmıştır. Gülten Dayıoğlu’nun gezi kitaplarına yönelik yapılan diğer çalışmalarda da bölgeye ait iklim, bitki örtüsü, hayvan toplulukları, nüfus yapısı, ekonomik yapı ve geçim kaynakları gibi özelliklerin çeşitli örneklerle aktarıldığı görülmektedir (Kaya ve Ekiçi, 2015; Tekşan vd., 2019). Yapılan diğer araştırmaların sonuçları, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Gökçe ve Sis (2011) “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinin ‘Hikâye Haritası’ Yöntemine Göre İncelenmesi ve Genel Bir Değerlendirme” başlıklı araştırmalarında 12 öykü kitabında yer alan 67 öyküde 154 kez açık mekânların, 92 kez ise kapalı mekânların kullanıldığı sonucuna varmıştır. Öykü türündeki eserlerin incelendiği bu çalışmanın sonuçları, bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Bu araştırmada en az bilgi verilen kategorilerin bölgede yaşayan insanların etnik yapısı ve fiziksel özellikleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bölgenin tanıtımına yönelik en fazla bilgi verilen kitabın “Güney Pasifik Adaları’na Yolculuk” adlı kitap olduğu görülmüştür. “Mısır’a Yolculuk” adlı gezi kitabı ise bölgenin tanıtımına yönelik bilgilere en az sayıda yer verilen gezi kitabıdır. Kitaplara ilişkin incelenen bilgilerin sayılarının genel olarak kitabın sayfa

sayısıyla doğru orantılı olduğu göze çarpmaktadır. Bu anlamda bölgeye ait verilen bilgilerin sayısında kitapların sayfa sayısının etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında "kültürel unsurlar" temasında; yemek kültürü, tarihi yapı ve mimari, gelenek ve görenekler, bölgede yaşayan insanların yaşam biçimi ve kişilik özellikleri, giyimleri, inançları ve bölgeye ait sanat alanına yönelik bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu bakımdan en fazla bilgi verilen kültürel unsurların, tarihi yapı ve mimariye ilişkin bilgiler olduğu tespit edilmiştir. Sanata yönelik unsurlar; resim, heykel, el sanatları gibi çeşitli sanatsal ürünler kapsamında değerlendirilerek tarihi yapı ve mimari özelliklerden ayrılmış ve bu kitaplarda sanat alanına yönelik de çok sayıda bilgiye yer verildiği görülmüştür. "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" adlı kitap, kültürel unsurlara dair bilgilere en fazla sayıda yer verilen gezi kitabı olarak tespit edilmiştir. Gülten Dayıoğlu'nun farklı türdeki eserlerine yönelik yapılan incelemelerde de toplumun dini ve kültürel değerlerine ait çok sayıda unsurun bulunduğu sonucuna varılmıştır (Küçük, 2007; Akdağ, 2022). Bu durum, Gülten Dayıoğlu'nun eserlerinde kültürel değerlerin aktarımı konusunda gezi kitapları ile diğer metin türlerinin benzer özellikler taşıdığını göstermektedir. İncelenen gezi kitaplarında, bölgede yaşayan insanların giyim özelliklerinin, en az bilgi verilen unsur olduğu belirlenmiştir. "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" kitabının bölgeye ait kültürel unsurlara yönelik bilgilere en az sayıda yer verilen gezi kitabı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya dâhil edilen gezi kitaplarında yazarın gezi yapılan yerlerin tanıtımına yer verirken bazı bölümlerde Türkiye'ye ait özellikleri de ifade ettiği görülmüştür. Türkiye'nin tanıtımına yönelik en fazla bilgi verilen kategorinin "şehrin tanıtımı" kategorisi olduğu belirlenmiştir. Gülten Dayıoğlu'nun 11 gezi kitabında, Türkiye'ye yönelik "şehrin tanıtımı" kategorisinde değerlendirilebilecek 36 bilginin yer aldığı tespit edilmiştir. Hayvan toplulukları, etnik unsurlar, bireylerin fiziksel özellikleri ile ekonomik yapı ve geçim kaynakları bakımından Türkiye'ye yönelik doğrudan bir bilgi verilmediği belirlenmiştir. Türkiye'nin tanıtımına yönelik en fazla bilgi verilen gezi kitabının "Gizemli Buzullar Kıtası Antarktika ve Patagonya'ya Yolculuk" adlı kitap olduğu görülürken "Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk" ve "Okyanuslar Ötesine Yolculuk" adlı kitaplarda bu yönde herhangi bir bilgiye yer verilmediği görülmüştür.

İncelenen gezi kitaplarında Türk kültürüne ait unsurların 24 farklı paragrafta vurgulandığı tespit edilmiştir. Kültürel unsurlara yönelik yapılan sınıflandırma bakımından en fazla bilgi verilen kategorinin "yaşam biçimi" kategorisi olduğu belirlenmiştir. Gülten Dayıoğlu'nun yazmış olduğu diğer eserlerin incelendiği araştırmalarda da yazarın kültürel değerlere yer vererek milli değerlerin aktarılmasına katkı sağlayacak bir anlayışla eserlerini kaleme aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Eskimen, 2015; Şengül, 2018; Kürüm, 2020;). Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında Türk kültürüne yönelik giyim özellikleri ve Türk insanının kişilik özellikleri bakımından doğrudan bilgi yer almadığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarının, çocukların milli ve kültürel unsurlara yönelik farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayacak eserler olduğu ifade edilebilir. Yapılan diğer araştırmalarda Gülten Dayıoğlu'nun öykü ve romanlarının, milli kültürün gerekliliğini ön plana çıkarma bakımından "MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları" na uygun olduğu vurgulanmıştır (Sinar Çılgın, 2005; Gökçe ve Sis, 2011). Türkiye'ye ait kültürel unsurlara yönelik en fazla sayıda bilgiye yer verilen gezi kitabının "Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi" adlı kitap olduğu görülmüştür. "Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk", "Kenya'ya Yolculuk" ve "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk" kitaplarında ise Türkiye'ye ait kültürel unsurlara ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmediği belirlenmiştir.

Çinpolat (2021), "Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri'nde Yılın Romanı Ödülünü Kazanan Eserlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi" başlıklı araştırmasında 6 romanı duyarlılık eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışmada tespit edilen duyarlılık kategorilerinden birinin de dilsel duyarlılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan çocuk edebiyatı eserlerinin dilsel yapı bakımından değerlendirilmesi de önem taşımaktadır. İncelenen gezi kitaplarında okurlara aktarılması hedeflenen deyimler ve atasözleri ile edebi öğeler de çalışma kapsamında ele alınmıştır. Uçgun ve Çetinkaya (2016) yaptığı çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun öykülerinde yer alan deyimlerin tanınırlık ve saydamlık derecelerini belirlemiştir. 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin dahil edildiği bu çalışmada incelenen deyimlerin tanınırlık düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan çocuk kitaplarında deyimlerin açıklanarak öğrencilere aktarılması önem taşımaktadır. Yapılan çalışmada Gülten Dayıoğlu'nun 11 gezi kitabında 14 deyim açıklanmış veya vurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kitaplarda 14 atasözüne yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte Türk edebiyatı içinde yer alan şiir, türkü, öykü, masal, fıkra gibi edebi ürünlere değinildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak yazar toplumun kendisine kazandırdığı bakış açısını, sosyal ve kültürel değerleri, bir kültür aktarıcısı olarak edebi eserlerine yansıtmıştır. Çocuk edebiyatı alanında önemli yazarlar arasında yer alan Gülten Dayıoğlu, gezi kitaplarında farklı ülkelerin tanıtımına ve o bölgelerdeki kültürel yapıya ilişkin bilgileri aktarırken Türkiye'nin tanıtımına da yer vermekte ve Türk kültürüne ilişkin unsurları da okuyucularına aktarmaktadır.

Öneriler

1. İlkokul ve ortaokul düzeyindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan gezi türüne ait metinler, kültür aktarımı kapsamında incelenebilir.
2. Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında yer alan kalıp sözlerin belirlenmesine yönelik betimsel bir araştırma yürütülebilir.

Kaynakça

- Akdağ, E. (2022). Çocuk Öykülerinde Kültür ve Değer Çatışması Üzerine Bir Karşılaştırma: Cambaz Parası ile Yaşlı Kadın ve Papağan Örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 403-417.
- Balta, E. E. (2019). Çocuk Edebiyatı Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İçerik Analizi (2011-2018 Yılları). *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 464-489.
- Büyüköztürk, Ş. - vd. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canatak, A. M. (2012). Osman Cemal Kaygılı'nın Gezi Yazılarında Eski İstanbul'un Eğlence Mekânları. *Turkish Studies*, 7(1), 611-630.
- Çiftçi, F. (2013). Çocuk Edebiyatında Yaş Gruplarına Göre Kitaplar ve Özellikleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 125-138.
- Çinpolat, E. (2021). Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülleri'nde Yılın Romanı Ödülünü Kazanan Eserlerin Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(25), 854-872.
- Çoban, A. (2022). Gülten Dayıoğlu'nun Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk Adlı Gezi Kitabının Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 62- 71.

- Dayıoğlu, G. (2023). *Okyanuslar Ötesine Yolculuk*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Erdiller-Yatmaz, Z. B., Erdemir, E., ve Erbil, F. (2018). Çocuk ve Çocukluk: Okulöncesi Öğretmen Adayları Anlatıyor. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 284-312.
- Eskimen, A. D. (2015). Gülten Dayıoğlu'nun Yada'nın Gizilgücü Adlı Eserinde Eđitsel, Fantastik, Estetik ve Halk Kùltürüne Ait Unsurlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(34), 63-77.
- Gökçe, B. ve Sis, N. (2011). Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinin "Hikâye Haritası" Yöntemine Göre İncelenmesi ve Genel Bir Değerlendirme. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 1925-1949.
- Gündüz, O. ve şimşek, T. (2019). *Anlama Teknikleri 1 Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, E. ve Ekiçi, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi Yazılarında Yararlanma: Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Yazıları Örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 87-114.
- Kaya, G. N. (2023). Çocuklara Farklı Coğrafyaları Tanıtan Bir Yazar: Gülten Dayıoğlu. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 1(1), 65-84.
- Kıbrıs, İ. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kuru, H. ve Ünlü Kuru, B. (2022). Nermin şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Dergisi*, 7(2), 57-71.
- Küçük, S. (2007). Çocuk Edebiyatında Kültürel Değerler Açısından şeker Portakalı ve Fadiş Üzerine Bir Değerlendirme. *II. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, sorunlar ve çözüm önerileri)*, 4-6 Ekim 2006, (Yay. Hzl. Sedat Sever), Ankara, 297-306.
- Kürüm, E. (2020). Töre Olgusunun Çocuk Edebiyatına Yansımaları: "Ben Büyüyünce" Örneği. <https://www.researchgate.net/publication/338357404>, [Erişim tarihi: 18.02.2024].
- Maden, S. (2008). Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 37, 147-158.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. USA: SAGE Publications.
- Öktem, D. (2012). Türkiye'deki Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi ve Yaş Ayrımcılığına İlişkin Paradigmanın İncelenmesi (1-19). *Türkiye'de Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi*. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çeviri Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Sezer, K. (2020). Çiğdem Kaplangı'nın Çocuk Kitaplarının Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5 (2) , 347-359.
- Sınar Çılđın, A. (2005). Çağını Anlatan Bir Çocuk Edebiyatçısı: Gülten Dayıoğlu. *Uludađ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakùltesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(8), 35-46.

- Sınar Uğurlu, A. (2015). Türk Çocuk Edebiyatında Yeni Bir İsim: Renan Özdemir'in Çocuk Romanlarındaki İletiler. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(29), 299-308.
- Şengül, M. B. (2018). Çocuk Edebiyatı Bağlamında Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş Romanı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35(1), 72-84.
- Tekşan, K., Akkaya, S. E. ve Çinpolat, E. (2019). Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 368-383.
- Temizyürek, F. -vd. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uçgun, D. ve Çetinkaya, G. (2016). Gülten Dayıoğlu'nun Öykülerindeki Deyimlerin Tanınırlık ve Saydamlık Dereceleri Bakımından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 210, 521-537.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.